

JAN POSTMA

DE TRUMP- FLUISTERAARS

Invloed in de schaduw van de macht

Karakter Uitgevers B.V.

NOOT VAN DE AUTEUR

Soms voelt het alsof Trump al veel langer president is. In een week Trump gebeurt meer dan in een jaar onder vorige presidenten. Toen ik aan dit boek begon, dacht ik dat het vanzelf een keer rustiger zou worden in het Witte Huis. Niets bleek minder waar. President Trump is grillig en onvoorspelbaar, en wordt daar regelmatig ook nog eens in overtroffen door zijn adviseurs.

Toen ik met de laatste alinea's over Steve Bannon bezig was, begon mijn telefoon te trillen. Bannon was uit het Witte Huis geknikkerd. Terwijl ik schreef over Jared Kushners geldproblemen, werd hij ineens een belangrijk onderdeel van het Rusland-onderzoek. Toen ik werkte aan John Kelly, creëerde Trump een politieke rel rond Kelly's gesneuvelde zoon. Bij het afronden van dit boek... Goed, u begrijpt het.

Het Witte Huis van Donald Trump is al vaak vergeleken met een realityshow. Het aantal kronkelige verhaallijnen neemt nog steeds toe. In Washington wordt de show ademloos gevolgd, van Congreslid tot taxichauffeur. Rustiger wordt het voorlopig niet. Daar is president Trump te onvoorspelbaar en onconventioneel voor. Dit boek is een weergave van het eerste jaar Donald Trump. Ondertussen gaat de 'Donald Show' gewoon door.

INHOUD

Inleiding 9

Steve Bannon: de meesterprovocateur 19

Jared Kushner: de (ideale?) schoonzoon 121

John F. Kelly: de generaal 185

Conclusie 235

Personenlijst 247

Dank 253

Noten 255

Register 313

INLEIDING

Tussen het Witte Huis en het Capitool in, op 1100 Pennsylvania Avenue NW, bevindt zich het nieuwe machtscentrum van Washington. Het Trump International Hotel – ooit het postkantoor van Washington – is gevestigd in een statig gebouw met een opvallende toren. De goudkleurige letters op de gevel zijn voor Trumps doen heel bescheiden; groter mocht niet op dit historische pand. Trump verbouwde het voor miljoenen en maakte er een luxehotel van.

Voor zijn supporters is dit een clubhuis en een safe haven ineen. Voor diplomaten en lobbyisten van over de hele wereld is het dé plek om contact te leggen met de nieuwe machthebbers. Hier komen de familie en entourage van de machtigste man op aarde. Voor hemzelf is het de enige plek in Washington waar hij zich thuis voelt.

Er staan dranghekken en betonblokken om het gebouw, want regelmatig wordt er tegen de nieuwe president gedemonstreerd. Twee verveelde agenten babbelen wat met elkaar. Voor de deur staat een colonne zwarte SUV's met diplomatenkentekens geparkeerd.

Binnen in het Trump Hotel maken opgewonden toeristen selfies. De lobby is indrukwekkend: een enorme ruimte met een hoog glazen plafond. Hier voel je je vanzelf klein. Achterin, onder een gigantische Amerikaanse vlag, is de bar – in trumpiaanse stijl van marmer met een goudkleurig randje. Boven de bar hangen vier enorme schermen. Op twee ervan zijn tennis en American football te zien, en op de andere twee de favoriete zender van de president: Fox News.

De barman is duidelijk niet alleen op zijn barvaardigheden uitgezocht. Hij heeft bij de verkiezingen op zijn baas gestemd, en steekt dat niet onder stoelen of banken. 'Kijk naar die kleine autootjes die hier nu rondrijden, dat socialistische Obamacare en al dat "transgendergedoe". Wat moet ik daarmee?' Hij trekt er een vies gezicht bij.

‘Amerika is soft geworden.’ Op zijn revers draagt hij een speldje met de Amerikaanse vlag.

Hij schenkt bijna ongemerkt telkens mijn glas bij. Voor een Budweiser betaal je hier 8 dollar, een glas bubbels van Trumps eigen wijngaard kost 19 dollar. De prijzen van cocktails variëren van 24 tot 100 dollar. Dat is zelfs voor Washingtonse begrippen wel wat veel, maar de mensen betalen het. Na Trumps verkiezingsoverwinning* gingen de prijzen van drankjes meteen flink omhoog.

‘Ik hou van Nederland, ondanks alle problemen die jullie hebben.’ De barman kijkt me veelbetekenend aan, en ik kijk vragend terug: ‘Welke problemen dan?’ Hij fronst zijn wenkbrauwen, loopt eerst weg, maar licht het daarna toch verder toe. ‘Zoals in die banlieues rond Parijs. Dat zijn extremistische getto’s.’ Dan gaat hij naar een groep bikers met Trump-petjes die op de foto willen. De hoofdprijs is natuurlijk een selfie met de president, maar een groepsfoto in zijn hotel is ook leuk.

Voor Trumps entourage is het hotel de favoriete plek voor de vrijdagmiddagborrel. In de lobby zijn regelmatig stafmedewerkers uit het Witte Huis te vinden. Zijn perschef voor anderhalve week Anthony Scaramucci at hier een paar uur nadat hij was ontslagen in stilte zijn zalm. Zijn voorganger Sean Spicer zat regelmatig aan de bar. Minister van Financiën Steve Mnuchin woonde de eerste zes maanden van zijn ambtstermijn in het hotel.

Ook de Trumps komen hier graag. Zoons Donald jr. en Eric eten er regelmatig. Voor Donald Trump zelf is het restaurant in het Trump Hotel de enige plek in Washington waar hij met plezier uit eten gaat. Hij at er met zijn dochter Ivanka en schoonzoon Jared Kushner. Hij nam zijn nieuwe stafchef John Kelly mee naar het hotel voor hun eerste maaltijd samen. Zijn vaste keuze is een steak – well done –, geserveerd met ketchup. Daarbij drinkt hij geen wijn, want de president is geheelonthouder, maar een glaasje cola light.

Washington houdt niet van Trump en Trump houdt al helemaal

---

* Zie notenlijst op pagina 155

niet van Washington. De stad is een bastion van de Democraten. Hier stemde maar 4 procent van de inwoners op Trump. Tijdens zijn campagne vergelijkt Trump de hoofdstad graag met een moeras dat zou moeten worden drooggelegd, zodat alle moeraswezens – lobbyisten, draaideurpolitici en journalisten – verjaagd kunnen worden. De beeldspraak slaat aan. Op verkiezingsbijeenkomsten scandeert het publiek vol overgave: *‘Drain the swamp, drain the swamp!’*

Trump speelt in op een sentiment dat heerst in grote delen van de VS: Washington is slecht. Het is een stad vol pluchepklackers en zakkenvullers. Politici in Washington zijn vooral met zichzelf bezig; ze spelen politieke spelletjes voor eigen lijfsbehoud. Voor die kritiek is ook wel iets te zeggen, want Washington functioneert al jaren niet meer zoals het zou moeten. Democraten en Republikeinen zijn in een loopgravenoorlog verwickeld geraakt. De partijen staan lijnrecht tegenover elkaar en willen beide geen centimeter toegeven.

Ontevreden Amerikanen generen zich voor Washington. Waarom houden politici zich niet bezig met echte problemen – hún echte problemen? Ze zien Washington als een grote banencarrousel. Prominente Witte Huis-medewerkers krijgen na hun vertrek een baan als duider bij Fox News of CNN, of worden voor een riant salaris consultant of lobbyist. De verschillende groepen bewoners van Washington hebben elkaar nodig en houden elkaar in stand. Dat zijn de wetten van het moeras van Washington. In zijn campagne zet Trump zich hiertegen af. Hij belooft dat hij als buitenstaander het disfunctionele Washington zal gaan opschudden.

Een beetje ongemakkelijk is het wel, als je als outsider onverwachts de verkiezingen wint en ineens moet gaan wonen midden in de stad die je zo hebt afgekraakt. Op applaus hoeft hij hier niet te rekenen. Onder Democraten is Trump vanzelfsprekend erg impopulair, maar hij joeg ook de gevestigde orde aan Republikeinse kant tegen zich in het harnas. Een buitenstaander met grote woorden over hoe alles anders moet, heeft weinig vrienden in een stad waarin het leven draait om erbij horen en erbij blijven.

Trump mist zijn oude leven in zijn eigen stad, New York. Hij is een

gewoontedier en slaapt het liefst thuis. Tijdens de campagne vliegt hij liever uren langer terug naar New York dan dat hij in een hotelbed slaapt. Hij is gehecht aan zijn goudkleurige barokke penthouse in de Trump Tower. Op de zesenzestigste verdieping heeft hij een appartement van drie verdiepingen, gevuld met ornamenten van 24-karaats goud en marmer. Voor Trump is het meer dan een thuis. Het laat zien wat hij kan en is een monument voor hemzelf.

Daar houdt Trump de wereld op gepaste afstand. Via een speciale privélift gaat hij van zijn penthouse naar zijn kantoor op de zesentwintigste verdieping zonder een mens tegen te komen. Er kunnen weken voorbijgaan zonder dat hij weet wat voor weer het is. 'De reden dat mijn haar altijd zo goed zit, is dat ik geen rekening hoef te houden met de elementen. Ik woon in het gebouw waar ik werk. Ik neem een lift van mijn slaapkamer naar mijn kantoor. De rest van de tijd zit ik in mijn limousine, mijn privévliegtuig, of in mijn club in Palm Beach.' De wereld komt tot hem via televisie en telefoon. Trump bepaalt zelf wie bij hem op bezoek komt in zijn eigen koninkrijk.

In het Witte Huis raakt Trump die controle over zijn eigen leven kwijt. Hij wordt er geleefd en moet zich aanpassen aan anderen. Daar kan hij maar moeilijk aan wennen. 'Ik hield van mijn vorige leven. Ik had zoveel dingen lopen. Dit werk omvat veel meer dan mijn vorige leven. Ik dacht dat het makkelijker zou zijn,' zo zegt Trump na zijn eerste honderd dagen als president. Hij voelt zich geïsoleerd van zijn oude vrienden en kennissen, en dat benauwt hem. 'Je zit in je eigen kleine cocon. Want je hebt zoveel beveiliging dat je eigenlijk geen kant op kunt.'

Ook het Witte Huis zelf kan hem niet bekoren. De presidentiële woning kan volgens hem niet op tegen de luxe en glamour van de Trump Tower en de Trump-resorts. Tegenover vrienden noemt hij het Witte Huis, tot woede van zijn staf, 'echt een krot'. Later ontkent hij dat weer.

Trump probeert zo veel mogelijk tijd buiten het Witte Huis door te brengen, en dat lukt hem aardig. Verblijven in de Trump Tower is

vanwege de benodigde beveiliging lastig, maar in het eerste jaar van zijn presidentschap brengt hij ongeveer honderd dagen door in de Trump-resorts. Favoriet is Mar-a-Lago in Florida. In de zomer is hij ook regelmatig op zijn golfclubs in New Jersey of Virginia te vinden.

Trump wordt in de loop van zijn eerste jaar als president positiever over het Witte Huis. Hij roemt de keuken en vertelt graag over de geschiedenis van de ambtswoning. Maar ware liefde wordt het niet, en hetzelfde geldt voor Washington. De president is daar niet op zijn gemak. De enige plek die hij echt waardeert in de hoofdstad is het Trump International Hotel, die vertrouwde stek in vijandig gebied, waar trumpisten uit heel Washington en daarbuiten elkaar ontmoeten.

De last die op de schouders van de president rust is enorm. Volgens ex-president Obama verandert die je als mens. ‘Deze baan zorgt ervoor dat er iets in je wakker wordt.’ De wereld ziet er ineens anders uit als je van presidentskandidaat de president wordt, en dat zal Trump ook merken. ‘Hij zal ontdekken dat zijn standpunten die niet aansluiten bij de realiteit snel opgeschud zullen worden. Want de realiteit doet zich gelden.’

Het Oval Office is het bekendste kantoor ter wereld. Het is ook een van de meest intimiderende plekken, waar het volle gewicht van het ambt van president duidelijk wordt. George W. Bush zag dat effect duidelijk bij bezoekers. ‘Mensen staan buiten het Oval Office te wachten en zeggen dan: “Ik popel om naar binnen te gaan en hem te vertellen wat er moet gebeuren.” Maar als ze binnenstappen vergeten ze dat weer. De atmosfeer, de geschiedenis, de machtigste man ter wereld tegenover ze... Dan komen ze niet verder dan: “Zo, u ziet er fantastisch uit, meneer de president.”’

Toen politiek verslaggever John Dickerson van het programma *Face The Nation* Trump interviewde in het Oval Office, haalde hij diezelfde Bush aan: ‘George W. Bush zei dat het Oval Office rond is, zodat er geen hoeken zijn om je te verbergen.’ Hij bedoelde daarmee dat je als president niet kunt weglopen voor je verantwoordelijkhe-

den. Trump leek daar geen antwoord op te willen geven. Hij praatte eromheen en deed alsof hij de woorden van Bush letterlijk nam: 'Nou, daar zit wel wat in. Er zijn inderdaad geen hoeken. En er is een bepaalde openheid. Maar er is daar niemand. Ik heb daar nog nooit iemand zich zien verstoppen.'

Dickerson sneed een interessant punt aan. Als zakenman kon Trump zich met ingewikkelde deals en geplande faillissementen nog verstoppen voor de gevolgen van mislukte zakelijke avonturen, maar als president kan dat niet meer. Hij is een president zonder bestuurlijke ervaring in een stad waar hij zich niet thuis voelt. Alle ogen zijn op hem gericht en er is geen ruimte voor mislukkingen.

Daarom zijn zijn adviseurs bijzonder belangrijk. Hij wil duidelijk advies, geen getwijfel, en kijkt niet altijd naar onderbouwing of argumenten. Vaak zijn zijn besluiten gebaseerd op gevoel. Trump reageert impulsief en snel op wat hem verteld wordt. Het laatste advies dat hij hoort telt daarbij vaak het zwaarst. Wie als laatste met president Trump spreekt, heeft de grootste kans dat de president zijn advies overneemt.

Trump wantrouwt het politieke establishment. Hij richt zich liever op een paar mensen in zijn directe omgeving die hij al langer kent. Loyaliteit en vertrouwen zijn voor hem belangrijker dan ervaring of goede contacten met politiek Washington. Er blijft dan ook maar een klein, select groepje mensen over dat echt invloed heeft op de president.

De invloedrijkste vertrouwelingen van de president bevinden zich in de West Wing. Witte Huis-veteranen beschrijven deze vleugel naast het Witte Huis als een soort duikboot: nauwe gangen, benauwde kantoren met daarin steeds net iets te veel mensen. In de afgelopen jaren is het team rond de president steeds groter geworden, maar het gebouw is niet meegegroeid. De muren zijn veel te vaak overgeleverd, en vanwege de veiligheid kunnen de ramen niet open.

In die westelijke vleugel naast het Witte Huis past in veel kantoren niet meer dan een bureau. Maar dat maakt hier niet uit; het gaat er

hier niet om hoe groot je kantoor is of welk uitzicht je hebt. In de West Wing geldt een regel uit de vastgoedwereld die Donald Trump als geen ander kent: locatie, locatie, locatie. Hoe dichterbij het Oval Office, hoe hoger je staat in de pikorde.

Het Oval Office ligt in een hoek van de West Wing. Het is de enige ronde ruimte en het grootste kantoor van de vleugel. Trump heeft zijn presidentiële werkkamer aangepast aan zijn eigen smaak. Achter hem staat een grote zwart-witfoto van zijn vader Frederick Christ Trump en half daarachter een kleine foto van zijn moeder Mary Anne MacLeod Trump. Aan de muur hangen portretten van presidenten als Thomas Jefferson en Andrew Jackson. De grootste verandering die Trump doorvoert, valt in eerste instantie niet erg op, maar heeft grote gevolgen voor de manier waarop er wordt vergaderd. Vier houten stoelen staan in een kring om het presidentiële bureau heen. Andere presidenten overlegden op de banken die verderop in de kamer staan, maar Trump is graag zelf het middelpunt en wil bij overleg een dominante positie innemen. Dat gaat makkelijker vanachter een imposant bureau. ‘Ik heb het altijd op deze manier gedaan. Ik zit aan mijn bureau en de mensen komen naar mij toe.’

President Trump hangt veel minder aan structuur dan zijn voorgangers. Wat hem betreft zijn meer stemmen bij een bijeenkomst altijd beter. Vergaderen in het Oval Office lijkt soms op een soort toneelstuk. Als Trump iemand een compliment geeft, knikken andere adviseurs verwoed mee. ‘Het is alsof ze in een kerkdienst zitten,’ zegt een activist die bij Trump op bezoek was. ‘Het lijkt op de hofhouding in Versailles.’

Ook voor fotomomenten kiest Trump graag het Oval Office, meer nog dan zijn voorgangers. Hij gebruikt zijn kantoor om presidentiële decreten te tekenen en belangengroepen en sportteams te ontvangen, maar ook voor een foto met de onder Trumps achterban populaire Sarah Palin en rockers Ted Nugent en Kid Rock. Zo wordt de deur van het Oval Office platgelopen onder president Trump. De symbolische waarde van het bekendste kantoor ter wereld wordt maximaal benut.

Het Oval Office ligt centraal. Achter de deur naar rechts bevindt zich het ondersteunend personeel voor de president. Een deur verder is de Cabinet Room, waar de president samenkomt met zijn ministersteam. Door de middelste deur van het Oval Office loop je via een halletje zo de Roosevelt Room in, nog een vergaderruimte.

De deur naar links leidt naar de lunchruimte van de president. Speciaal voor Trump is daar een 60-inch flatscreentelevisie opgehangen boven de haard. Zo kan de president tijdens de lunch zien wat er over hem gezegd wordt. De televisieshows op de kabelnieuwsnetwerken zijn zijn venster op de wereld. Het rechtse Fox News is daarbij favoriet. Trump neemt de berichten van Fox soms serieuzer dan die van zijn eigen ambtenaren, en dat lezen die ambtenaren regelmatig terug in de tweets van de president.

Achter de lunchruimte ligt de belangrijkste gang van de hele West Wing. Hier bevinden zich de adviseurs die letterlijk en figuurlijk het dichtst bij de president staan. Bij de start van Trumps presidentschap zitten daar op een rijtje eerst adviseurs Jared Kushner en Steve Bannon, met aan het einde van de gang de stafchef Reince Priebus, die later zal worden vervangen door John F. Kelly.

Het dichtst bij de macht zit de man die ook de schoonzoon van de president is. Jared Kushner, de man van Ivanka Trump, is in een paar stappen in het Oval Office. Zijn kantoor is klein, maar heeft als voordeel dat de president regelmatig langsloopt. Als schoonzoon kan hij bovendien op elk moment het kantoor van de president binnenlopen, waar hij ook graag gebruik van maakt.

Jared Kushner komt uit een vastgoedfamilie uit New Jersey. Hij heeft geen ervaring in het publieke ambt. Samen met Ivanka wordt Kushner gezien als een van de matigende krachten in het Witte Huis. Zijn prioriteit is om Trumps presidentschap te doen slagen. Voor hem betekent dat dat zijn schoonvader geen gekke dingen mag doen en geen schade mag toebrengen aan de familienaam.

Als schoonzoon heeft hij een bijzondere positie in het Witte Huis, wat misschien wel het best geïllustreerd wordt doordat het geluid van de televisie die in zijn kantoor hangt altijd uit staat, ook als de

president een speech geeft. Bij andere stafleden staat hun televisie altijd met het geluid aan; je weet immers nooit wat de president gaat zeggen of tweeten. Kushner weet dat meestal wel. Hij is vaak de laatste die Trump spreekt aan het eind van de dag, wat hem een groot strategisch voordeel geeft ten opzichte van zijn collega's.

Een deur verder zit Steve Bannon, dan net gestopt als baas van de website Breitbart en adviseur in de laatste fase van de Trump-campagne. Deze meesterprovocateur is in Trumps eerste honderd dagen diens belangrijkste adviseur. Bannon past eigenlijk niet echt tussen de gevestigde orde, en dat lijkt hij zelf ook aan te voelen. Bij binnenkomst richt hij zijn kantoor niet in, maar haalt het juist leeg. Alle boekenkasten gaan eruit. In plaats daarvan komt er een groot whiteboard te staan, waarop hij alle campagnebeloftes van Trump noteert. Bannon wil ervoor zorgen dat de president zich aan die beloftes houdt.

De laatste deur in de gang leidt naar het grootste kantoor, dat van de stafchef. Het is het enige kantoor met een vergadertafel en een kleine patio. Voor Trumps eerste stafchef Reince Priebus is de positie van deze ruimte een grote handicap. Omdat hij het verst bij het Oval Office vandaan zit, heeft hij geen goed overzicht van wie er in en uit het kantoor van de president lopen. Dat is lastig, want als stafchef moet hij juist bepalen wie wanneer met de president praat.

Zijn opvolger John F. Kelly pakt dat anders aan. De oud-generaal brengt voor zover mogelijk orde terug in het Witte Huis. Kelly straalt in alles discipline en gezag uit. Hij zit dan ook niet achter zijn bureau, hij staat. Met rechte rug stram in de houding achter zijn verhoogde bureau ontgaat hem bijna niets wat er in het Witte Huis gebeurt. Hij laat zich niet afleiden door Trumps tweets. Hij leest ze niet, zegt hij. Televisie kijkt hij ook amper. Zijn onverstoorbaarheid en discipline zorgen ervoor dat Kelly aanmerkelijk meer succes heeft dan zijn voorganger Reince Priebus.

In Trumps eerste jaar in het Witte Huis hebben Steve Bannon, Jared Kushner en John Kelly allemaal in een specifieke periode invloed op de president. Dat heeft vooral met de president zelf te maken. Trump

is wispelturig, en in zijn Witte Huis gelden dagkoersen: wie de meeste invloed op hem heeft, kan per dag verschillen.

Bannon, Kushner en Kelly hebben verschillende belangen, motieven en bondgenoten. Alle drie vechten ze op hun eigen manier om het oor van Trump. Hun stammenstrijd en gebrek aan ervaring zijn voor een groot deel de oorzaak van de chaos in het Witte Huis.

Deze mannen fluisteren de president hun adviezen in. Zo proberen ze de onbestuurbare Trump in de richting te sturen die zij willen. Bij deze president is het vaak minder belangrijk wat er gezegd wordt; het gaat er vooral om wie het zegt, wanneer het wordt gezegd en hoe het gezegd wordt. De president luistert lang niet naar alles wat hij hoort, maar wie het slim aanpakt, heeft grote invloed.